

Decret k medaili Za upevnování přátelství ve zbrani ve formě listiny, 1986, soukromá sbírka

nání: výlučné udělení Vojenského řádu Marie Terezie je doprovázeno dekretem ve formě listiny s přivěšenou velkou pečetí,¹⁸ zatímco běžnější udělování nejnižších stupňů Řádu železné koruny a Řádu Františka Josefa si vynutilo podobu méně okázalých dekretů.¹⁹ A v případě masových vyznamenání ve formě dekorací (kříže, medaile, odznaky) se dekrety zjednodušily až do podoby úředních formulářů. Roli sehrávaly i specifické situace. V určitých případech si vyznamenaný řádem mohl sám, podle toho, nakolik si daného aktu svého vyznamenání vážil, zvolit formu dekretu (ovšem za úplatu).

2. Diplom

V novější době ho chápeme spíše jako dokument dosvědčující nabytí akademických hodnot, vyslovující poctu, pochvalu, čestné uznání, umístění při soutěžích apod., tedy samostatnou formu vyznamenání. Formálně se od ostatních dokumentů liší slavnostnější formou, zdobností – na dekretech k vyznamenáním text doprovází litografická vyobrazení panovníckých a státních symbolů, často zobrazení samotného vyznamenání.²⁰ Je ale na zváženu, zda-li u této ka-

medaile a vyznamenání ve sbírkách Archivu hlavního města Prahy 1579–1998, Praha 1999, s. 217 – Řád rudé zástavy.

17 To se týkalo např. dekretů vydávaných po roce 1945 k československým válečným vyznamenáním: Čs. válečnému kříži 1939, medaili Za chrabrost, Čs. vojenské medaili Za zásluhy, Jánošíkové medaili a dále pak roku 1949 založeného Řádu 25. února 1948 a válečných vyznamenání: Řádu Za svobodu, Velitelského řádu Jana Žižky z Trocnova a Řádu bílého lva Za vítězství. Těž dekrety k vyznamenáním udělovaným ministrem vnitra – Pamětní odznak druhého národního odboje, ministrem národní obrany – Odznak československého partyzána, Odznak invalidů, viz Miroslav BROŽ, *Válečné dokumenty vypovídají. Čs. zahraniční armáda v SSSR v dokumentech, exponátech a ve fotografiích*, Praha 2007. Autor zcela správně používá termín *dekret*.

18 I. KOLÁČNÝ, *Řády a vyznamenání*, s. 90.

19 Tamtéž, s. 117 a 125.

20 Např. polský Řád bílého orla viz Zbigniew PUCHALSKI – Ireneusz J. WOJCIECHOWSKI, *Ordery i odznaczenia polskie i ich kawalerowie*, Warszawa 1987; francouzská vyznamenání viz P. ROGER, *La Médaille*

Listinou však v žádném případě není dekret, který nespĺňuje výše uvedená kriteria, kupř. opatřený otiskem razítka, je vyhotoven na dobové velikosti kancelářského papíru, byť opatřen slepou pečetí apod.¹⁷

Svou roli při vydávání dekretů ve formě listin sehrávalo též pořadí vyznamenání. Uvedme to na příkladu rakousko-uherských vyzname-

nergie si nevystačíme pouze s obecným označením *dekret*, což je v každém případě praktičtější.²¹ Navíc byl diplom jako takový zařazen v období socialismu do systému vyznamenání spolu s čestným uznáním či zápisem do Knihy cti. Navrhují tedy, aby v české faleristice nebyl název *diplom* pro dekrety k vyznamenáním používán.²²

3. Průkaz (legitimace)

Tento typ udělovacího dokumentu byl do faleristiky vnesen jako produkt odlišných ideologických, právních a kulturních podmínek Sovětského svazu²³ ve formě *řádové knížky a potvrzení k medaili*. Doklady k vyznamenáním byly součástí výhod spojených s udělením vyznamenání²⁴ a na druhé straně kontrolně byrokratické mašinérie, ověřující

Průkazy k řádům Bulharska a Sovětského svazu, soukromá sbírka

de Saint-Hélène, JECOD 10, 1973, s. 11; srbská a jugoslávská viz Mila PILETIĆ, *Odlikovanja jugoslovenskih naroda XIX i prve polovine XX veka (do 1941)* iz zbirke *Bojnoj muzeja u Beogradu*, Beograd 1987; Černé Hory viz Václav MĚŘIČKA, *Černohorská vyznamenání*, Praha 1980; pobaltských států viz Vilius KAVALIAUSKAS, *Řády a vyznamenání Estonsko, Lotyšsko, Litva 1918–1940*, Brno 1998 apod.

21 Viz F. LOBKOWICZ, *Encyklopedie řádů a vyznamenání*, s. 32–33.

22 Vyvolává to kupř. chaos v archivní teorii a praxi, která pracuje s pojmem evidenční jednotky – listina, viz Michal FIALA – Jakub HRDLIČKA, *Řády, medaile a vyznamenání ve sbírkách Archivu hlavního města Prahy 1579–1998*, Praha 1999. Autoři používají v textu (s. 30–31) termín „jmenovací diplom“ – nesoucí všechny znaky listiny – např. dekret k Řádu jugoslávské koruny I. třídy pojmenovaný „udělecí diplom“ je uložen ve Sbírcce pergamenových listin (s. 31), „diplom“ k Řádu rudé zástavy je uložen ve sbírce papírových listin (s. 46).

23 První řád nového typu, odlišného od vyznamenání carského Ruska, tj. i od tradic evropské faleristiky, byl založen již v září 1918 – Řád rudého praporu SSSR, viz G. I. GREBENIKOVA – R. S. KATKOVA, *Ordéna i medaili SSSR*, Moskva 1982, s. 13.

24 Uvedme to na příkladu: Vyznamenaným hrdinům SSSR a hrdinům socialistické práce se vydávaly tyto doklady:

1. Dekret, že jsou držiteli nejvyššího stupně vyznamenání, s podpisy předsedy a tajemníka prezidia Nejvyššího sovětu SSSR a s razítkem.
2. Knižka hrdiny SSSR nebo hrdiny soc. práce, taktéž s podpisy předsedy a tajemníka prezidia Nejvyššího sovětu SSSR a s razítkem.
3. Řádová knížka pro Leninův řád doručovaná zároveň s udělením titulu hrdiny.
4. Dvě knížky peněžních poukázek na 25 rublů.
5. Jízdenky na pět let (po jedné na rok).

Na řádové knížky a potvrzení k medailím se nalepuje fotografie vyznamenaného potvrzená razítkem prezidia Nejvyššího sovětu SSSR. Za války jsou řádové knížky a potvrzení k medailím platné i bez fotografií. Viz R[?]. TUMANOV, Vyšší stupně vyznamenání, řády a medaile SSSR a odznaky Rudé armády, Praha 1945, s. 33.